

Guía Docente

Datos Identificativos					2024/25
Asignatura (*)	Educación psicomotriz e habilidades motrices	Código	652G01039		
Titulación	Grao en Educación Infantil				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación				
Coordinación	Arufe Giraldez, Victor	Correo electrónico	v.arufe@udc.es		
Profesorado	Arufe Giraldez, Victor	Correo electrónico	v.arufe@udc.es		
Web	campusvirtual.es/moodle/				
Descrición xeral	<p>A etapa de Educación Infantil constitúe un dos máis importantes períodos do desenvolvemento humano no cal se asentan diferentes conductas e hábitos que configurarán un estilo de vida diferente para cada neno. A través desta materia o alumnado entenderá o desenvolvemento do neno desde unha perspectiva global, focalizando a atención no traballo corporal, no fomento de valores, o desenvolvemento de variables psicolóxicas e psicosociais e a estimulación dos factores vinculados á psicomotricidade, as habilidades motrices e as capacidades físicas.</p> <p>Utilizaranse propostas prácticas pedagóxicas motrices e corporais experimentando diferentes xogos que contribúan a mellorar e potenciar o desenvolvemento integral do neno. Estudarase e se indagará as posibilidades de acción do corpo no espazo, a súa relación con outros corpos, a súa construción, percepción e coidado. Todo iso para mellorar o benestar dos nenos potenciando o ser e o sentir.</p> <p>A presenza da competencia motriz no currículo oficial de Educación Infantil é moi relevante. Pero o seu interese pódese comprobar mellor observando como nenos e nenas empregan xogo e movemento de forma espontánea para coñecer o mundo que lles rodea e adaptarse a el. O xogo e a motricidad van ser os principais vehículos a través dos cales os nenos e nenas en idade infantil adaptaranse ao mundo que os rodea. Con eles van experimentar, coñecer, observar, reter, aprender, a educarse. Por iso é polo que estes contidos -xogo e movemento-, van ser os eixos principais da materia.</p> <p>Aínda que os nenos van experimentar a motricidad de forma global, os estudantes da materia analizarán a través de diversos temas e tendo como referencia o currículo desta etapa, os compoñentes principais da motricidad nestas idades: as capacidades perceptivo-motoras, as habilidades motrices, as capacidades expresivas e o xogo como contido articulador de todos os demais. A parte de coñecer estes aspectos teóricos e o seu desenvolvemento, os estudantes aplicaranos en propostas de carácter práctico.</p> <p>Outro aspecto de interese que se verá na materia é a importancia do asentamento de hábitos saudables nestas idades. Nos últimos tempos o índice de obesidade infantil viuse incrementado de forma considerable e faise necesaria unha formación de base para que nas Escolas Infantís contribúase a frear o seu acelerado crecemento. Os coñecementos achegados pola materia de Didáctica da Expresión Corporal pretenden estudar, explorar, descubrir e vivenciar todas aquelas manifestacións motrices dentro dunha formulación global, para dotar ao futuro Graduado Educación Infantil non só de coñecementos e vivencias, senón tamén de estratexias e formas de ensinar teórico-prácticas.</p> <p>A materia constitúe un complemento importante ás materias cursadas previamente sobre Didáctica da Expresión Corporal e Xogos Motores.</p>				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A2	Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.

A9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
A12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
A16	Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
A21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
A22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
A24	Dominar as técnicas de observación e rexistro.
A26	Saber analizar os datos obtidos, comprender criticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
A53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
A54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
A55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
A56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas e tomar decisións de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, autocrítico, lóxico e creativo.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B9	Autonomía na aprendizaxe.
B10	Capacidade de análise e síntese.
B11	Capacidade de busca e manexo de información.
B12	Capacidade de organización e planificación.
B17	Capacidade para presentar, defender e debater ideas utilizando argumentos sólidos.
B18	Capacidade para relacionarse positivamente con outras persoas.
B23	Habilidades sociais para exercer o liderado na aula.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Adquirir o coñecemento relativo á aprendizaxe psicomotor nos nenos e nenas de 0 a 6 anos e a estrutura anatómica e fisiolóxica que intervéñen no mesmo.	A16	B23	C7
Experimentar intervencións prácticas analizando criticamente a súa aplicación á Educación Infantil.	A2 A12 A53 A54 A55 A56	B1 B2 B3 B11	C3
Coñecer os componentes da psicomotricidade e a súa influencia no desenvolvemento motor dos nenos	A2 A26 A55	B5 B6 B12 B18	C8

Coñecer o desenvolvemento psicomotor e deseñar a intervención didáctica en nenos de 0 a 6 anos co fin de estimular o devandito desenvolvemento.		B9 B10 B17	C6 C7
Ser capaz de deseñar, crear, por en práctica e avaliar tarefas que fomenten o traballo da psicomotricidade e habilidades motrices básicas para nenos de 0 a 6 anos.	A9 A21 A22 A24 A53 A54 A55 A56		C6

Contidos	
Temas	Subtemas
Bloque temático I. Psicomotricidade en Educación Infantil	A través deste bloque o alumno adquirirá os coñecementos teóricos necesarios para entender a intervención no ámbito da psicomotricidade.
Bloque temático II. Componentes da psicomotricidade. O control das accións motrices	A través deste bloque temático o alumno adquirirá os coñecementos necesarios anatómico-fisiolóxico para entender como se produce o movemento. Describiranse os distintos compoñentes da psicomotricidade
Bloque temático III. As habilidades motrices básicas	Analizaranse as distintas habilidades motrices básicas que máis influencia posúen nos primeiros anos de vida.
Bloque temático IV. Didáctica e intervención en psicomotricidade e habilidades motrices básicas	Neste bloque indagarase en aspectos didácticos e na planificación de sesións de educación psicomotriz. Así como no coñecemento dos test e baterías que se poden utilizar para avaliar o comportamento motor do neno/a

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	B11 C6 C7 C8	2	5	7
Aprendizaxe colaborativa	A24 A26 B1 B17	3	6	9
Presentación oral	A36 A55 A56 A60 A62 A66 B9 B10	4	3	7
Sesión maxistral	A2 A6 A8 A9 A12 A16 A21 A2 B6 B12 B18 B22 B23	9	12	21
Traballos tutelados	B5 C3 C4	3	22	25
Simulación	A16 A24	3	7	10
Aprendizaxe servizo	A24 A55 A56 A62 B5 B9 B12 B18	1.5	6	7.5
Práctica de actividade física	A22 A53 A54 B1 B2 B3 B6	6	17	23
Atención personalizada		3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Actividades iniciais	Actividades que levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos saberes previos do alumnado
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e o dos outros membros do grupo.
Presentación oral	Presentación por parte dos alumnos do proxecto ou traballo realizado e previamente aprobado polo profesor e elixido entre profesor e alumno.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe do "como facer as cousas?". Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe.
Simulación	Ponse ao suxeito ante unhas condicións hipotéticas nun contexto educativo, nas cales se proba ou seu comportamento ante situacións concretas, vos seus coñecementos, a súa capacidade de analizar alternativas e as súas consecuencias.
Aprendizaxe servizo	Realízase unha experiencia de Aprendizaxe Servizo ofrecendo así un ben á comunidade cubrindo unha lagoa ou necesidade existente e dando a posibilidade ao alumnado universitario de mellorar as súas fortalezas á hora de interactuar con nenos no ámbito educativo. Aplicando desta maneira todos os coñecementos vistos na materia a unha realidade concreta.
Práctica de actividade física	Metodoloxía baseada na posta en práctica de sesións de actividade física para que os alumnos poidan impartilas (función docente), vivenciarlas (análise da pertinencia dos contidos) ou observalas (procesos de avaliación e control). Trátase dunha metodoloxía fundamentalmente práctica, pero cunha intención de reflexión e aplicación dos aspectos teóricos relacionados.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumnado cada vez que se aplique esta metodoloxía grupal deberá entregar por escrito os traballos realizados polo grupo. Valorarase o seu adecuación aos obxectivos previstos para cada traballo en concreto.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	A24 A26 B1 B17	O alumnado cada vez que se aplique esta metodoloxía grupal deberá entregar por escrito os traballos realizados polo grupo. Valorarase o seu adecuación aos obxectivos previstos para cada traballo en concreto.	50
Traballos tutelados	B5 C3 C4	Realízase un traballo de aplicación dos contidos desenvolvidos en clase. O traballo poderase realizar individualmente ou en grupo (ata 5 integrantes).A profesora especificará os requisitos formais de presentación dos traballos, tanto a súa parte escrita como a parte oral. O cumprimento de devanditos requisitos é imprescindible para que os traballos sexan aceptados.	50

Observacións avaliación

Primeira oportunidade: para acceder á avaliación descrita anteriormente, será obrigatoria a asistencia ao 80% das horas presenciais da materia. Non só bastará coa asistencia, senón que se computará tamén a participación activa do alumnado.

É necesario superar unha puntuación mínima nos distintos apartados de avaliación para que fagan media entre eles.

Segunda oportunidade: o alumnado que asista a máis dun 80% das horas presenciais na primeira oportunidade, conservaráselle as cualificacións que alcancen a puntuación mínima sinalada polo docente e deberá repetir as partes da avaliación que non alcancen devandito mínimo.

O alumnado que non asista ao 80% das horas presenciais da materia na primeira oportunidade, ten á súa disposición un modelo de avaliación alternativo, que será o mesmo para ambas as oportunidades: proba mixta (teórico-práctica) co 100% da cualificación. Nesta proba o alumnado deberá demostrar o dominio dos contidos teóricos e tamén dos contidos prácticos. Esta proba final consistirá nun examen teórico-práctico debendo obter a cualificación de apto na proba práctica e unha nota superior ao 5 na proba teórica.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Nota: Todos os aspectos relacionados con ?dispensa académica?, ?dedicación ao estudo?, ?permanencia? e ?fraude académica? rexeranse de acordo coa normativa académica vixente da UDC.? <https://www.udc.es/es/normativa/academica/>

Fontes de información

Bibliografía básica

- ( ). .
- Aguado Sanchis, E., & Mateo Ortega, A. (2018). Los tiempos en la sesión de Educación Física en Educación Primaria: análisis y propuestas. *Universitat Jaume I. Retos: Nuevas Tendencias En Educación Física, Deporte y Recreación*, (35), 126-129. <https://doi.org/10.24215/23142561e050>
- Araçilgar, E., & Cihan, B. B. (2018). Metaphoric perceptions of school principals towards physical education term. *International Journal of Higher Education*, 7(5), 194-205. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v7n5p194>
- Aristizabal-Almanza, J. L., Ramos-Monobe, A., & Chirino-Barceló, V. (2017). Aprendizaje activo para el desarrollo de la psicomotricidad y el trabajo en equipo. *Revista Electrónica Educare*, 22(1), 1. <https://doi.org/10.15359/ree.22-1.16>
- Arriscado, D., Dalmau, J. M., Zabala, M., & Muros, J. J. (2017). Valores de condición física en escolares del norte de España. *Journal of Sport and Health Research*, 9(2), 211-222.
- Arufe Giráldez, V. (2021). Propuestas pedagógicas en la etapa de 0 a 6 años. *Competencia motriz*. Barcelona. INDE.
- Arufe Giráldez, V., Lera Navarro, A., & Varela Garrote, L. (2009). La mención de Educación Física en el título de Grado de Educación Primaria; En V. Arufe Giráldez, A. Lera Navarro, R. Fraguera Vale & L. Varela Garrote (Eds.), *La educación física en la sociedad actual* (1ª ed., pp. 13-30). Sevilla: Wanceulen. <https://doi.org/10.17979/sportis.2017.3.1.1944>
- Arufe Giráldez, V. (2010). La construcción del deportista desde la infancia. A Coruña. *Sportis*. Cachón Zagalaz, J.; Arufe Giráldez, V. (2022). *Educación Física Infantil*. Madrid. Morata.
- Cañabate Ortiz, D., Antón Rosera, M., & Viscarro Tomàs, I. (2012). Perfil y formación de los profesionales que realizan la práctica psicomotriz en la etapa de educación infantil: el caso de las comarcas de Tarragona. *Educación*, (48), 321-344. <https://doi.org/10.5565/rev/educar.28>
- Cechini Estrada, J. A., Fernández Losa, J. L., & Pallasá Manteca, M. (2016). La precisión del movimiento imaginado y la recepción de balón en niños. *Revista Internacional De Medicina Y Ciencias De La Actividad Física Y Del Deporte*, (62), 297-315. <https://doi.org/10.15366/rimcafd2016.62.008>
- Delia, M. D., & Sara, R. S. (2010). Psicomotricidad: ¿Qué formación dicen poseer los profesores de educación infantil y educación especial de la provincia de Huelva? *Revista Electronica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 13(4), 295-305. <https://doi.org/10.6018/reifop.21.1.295271>
- Espacio Europeo de Educación Superior. (1999). Declaración de Bolonia. Retrieved from <http://www.eees.es/es/ees-desarrollo-cronologico>. <https://doi.org/10.4272/978-84-9745-387-5.ch9>
- Fairclough, S., & Stratton, G. (2005). Physical activity levels in middle and high school physical education: A review. *Pediatric Exercise Science*, 17(3), 217-236. <https://doi.org/10.1123/pes.17.3.217>
- Fernández-Gavira, J., Jiménez-Sánchez, M. B., & Fernández-Truan, J. C. (2018). Deporte e inclusión social: Aplicación del programa de responsabilidad personal y social en adolescentes. *Revista de Humanidades*, (34), 39-58. <https://doi.org/10.5944/rhdh.34.2018.19209>
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gil Madrona, P., Contreras Jordán, O. R., González Villora, S., & Gómez Barreto, I. M. (2008). Justificación de la educación física en la educación infantil. *Educación Y Educadores*, 11(2), 159-177. <https://doi.org/10.1174/021037008784132950>
- Gil Madrona, P., Gutiérrez Marín, E. C., & Madrid López, P. D. (2012). Incremento de las habilidades sociales a través de la expresión corporal: la experiencia en clases de iniciación al baile. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 12(1). <https://doi.org/10.6018/249131>
- Gómez Barreto, I. M., Gil Madrona, P., & Contreras Jordán, O. R. (2008). Habilidades motrices en la infancia y su desarrollo desde una educación física animada. *Revista iberoamericana de educación*, 47(47), 71-96. <https://doi.org/10.1174/021037008784132950>
- Ibáñez Gericke, T. (2018). Música e improvisación en el jardín: cuando el cuerpo expresa, construye identidad. *Revista musical chilena*, 72(230), 103-114. <https://doi.org/10.4067/s0716-27902018000200103>
- Justafre, E. S., & Ferrer, M. A. A. (2007). *La educación psicomotriz (3-8 años): Cuerpo, movimiento, percepción, afectividad: Una propuesta teórica* (1ª ed.). Barcelona: Graó.
- Lapierre, A. y Aucouturier, B. (1977a). *Educación vivenciada. Asociación de contrastes, estructuras y ritmos*. Barcelona: Científico-Médica.
- Le Boulch, J. (1972). *La educación por el movimiento en edad escolar*. Buenos Aires: Paidós.
- Latorre Román, A., Mora López, D., Fernández Sánchez, M., Sala Sánchez, J., Moriana Coronas, F., & García-Pinillos, F. (2015). Test-retest reliability of a field-based physical fitness assessment for children aged 3-6 years. *Nutrición Hospitalaria: Organo Oficial De La Sociedad Española de Nutrición Parenteral y Enteral*, 32(4 (Octubre 2015)), 1683-1688.
- López Mora, D. (2017). Evaluación y desarrollo de la condición física en niños preescolares. Universidad de Jaén.
- Martínez Mínguez, L. (2023). Psicomotricidad, Pikler, Lapierre, Aucouturier y UAB diferencias conectadas. Barcelona. Graó.
- Marteniuk, R. (1976). *Information processing in motor skills*. United States: Harcourt College Publishers.
- Martinek, T., Holland, B., & Seo, G. (2019). *Understanding physical activity*

engagement in students: Skills, values, and hope. *RICYDE. Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, XV (55), 88-101. <https://doi.org/10.5232/ricyde2019.05506>

Martínez Martínez, F. D., & González-Hernández, J. (2018). Práctica de actividad física, conducta prosocial y autoconcepto en adolescentes: Conexiones en el contexto escolar. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 16(46), 555-577. <https://doi.org/10.25115/ejrep.v16i46.2235>

Mas, M., Jiménez, L., & Riera, C. (2018). Systematization of the psychomotor activity and cognitive development. *Psicología Educativa*, 24(1), 38-41. <https://doi.org/10.5093/psed2018a5>

Menéndez Santurio, J. I. (2018). El modelo de la responsabilidad personal y social en educación física: Perspectivas en la investigación actual. In E. López Meneses, D. Cobos Sanchiz, A. H. Martín Padilla, L. Molina García & A. Jaén Martínez (Eds.), *Experiencias pedagógicas e innovación educativa: Aportaciones desde la praxis docente e investigadora*, 2018, ISBN 978-84-17219-78-9, págs. 38-50 (pp. 38-50). Madrid: Octaedro. <https://doi.org/10.12804/tj9789587840186>

Merida-Serrano, R., de los Angeles Olivares-García, María, & Gonzalez-Alfaya, M. E. (2018). Discovering the world through the body in the childhood. The importance of materials in the child psychomotricity. *Retos-Nuevas Tendencias En Educacion Fisica Deporte y Recreacion*, (34), 329-336. Ministerio de Educación y Ciencia del Gobierno de España. (2007, 30/10/). Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. *Boletín Oficial del Estado*, 1-28. <https://doi.org/10.2307/j.ctt22nmcxk.10>

Ministerio de Educación y Ciencia del Gobierno de España. (2008). Orden ECI/3960/2007, de 19 de diciembre, por la que se establece el currículo y se regula la ordenación de la educación infantil. *Boletín Oficial Del Estado*, 1016-1036. <https://doi.org/10.29156/v4.i2/5>

Missana, M., Rajhans, P., Atkinson, A. P., & Grossmann, T. (2014). Discrimination of fearful and happy body postures in 8-month-old infants: An event-related potential study. *Frontiers in Human Neuroscience*, 8 (july). <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00531>

Monzonís Martínez, N. (2019). La educación física como elemento de mejora de la competencia social y ciudadana. Investigación acción en torno a la aplicación de un programa basado en la prevención y resolución de conflictos desde el área de educación física. *Apunts: Educación Física Y Deportes*, (135), 138-138. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2013/4\).114.02](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2013/4).114.02)

Mora Teruel, F. (2014). Neuroeducación. Madrid: Alianza.

Nilsen, A. K. O., Anderssen, S. A., Resaland, G. K., Johannessen, K., Ylvisaaker, E., & Aadland, E. (2019). Boys, older children, and highly active children benefit most from the preschool arena regarding moderate-to-vigorous physical activity: A cross-sectional study of norwegian preschoolers. *Preventive Medicine Reports*, 14, 100837. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2019.100837>

Pérez González, M. C. (2011). Psicomotricidad: etapas en la elaboración del esquema corporal en educación infantil. *Pedagogía Magna*, (11), 360-365.

Piaget, J. (1975). El nacimiento de la inteligencia en el niño. Madrid: Aguilar.

Picq, L. y Vayer, P (1977). Educación psicomotriz y retraso mental. Barcelona: Científico-Médica. [Versión original: 1969].

Pierre, P. (2018). Une pédagogie des compétences motrices. *Acción Motriz*, (20), 89-96.

Pons, R., & Arufe, V. (2016). Análisis descriptivo de las sesiones e instalaciones de psicomotricidad en el aula de educación infantil. *Sportis Scientific Technical Journal*, 2(1), 125-146. <https://doi.org/10.17979/sportis.2016.2.1.1445>

Prat, Q., Camerino, O., Castañer, M., Andueza, J., & Puigarnau, S. (2019). El modelo pedagógico de responsabilidad personal y social como motor de innovación en educación física. *Apunts Educación Física Y Deportes*, (136), 83-99. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2019/2\).136.06](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2019/2).136.06)

Rodríguez, M. T., Gómez, I. M., Prieto Ayuso, A., & Gil-Madróna, P. (2017). La educación psicomotriz en su contribución al desarrollo del lenguaje en niños que presentan necesidades específicas de apoyo educativo. *Revista de Investigación en Logopedia*, 7(1), 89-106. <https://doi.org/10.5209/rlog.58734>

Sampaio, J. O., De David, A. C., Filho, L. C., & Húngaro, E. M. (2017). Bodily practice as an expression of children's imagination while playing: A historical-cultural psychology perspective. *Movimento*, 23(4), 1447-1458. doi:10.22456/1982-8918.72972

Secchi, J. D., García, G. C., & Arcuri, C. R. (2016). Evaluar la condición física en la escuela?: Conceptos y discusiones planteadas en el ámbito de la educación física y la ciencia. *Enfoques*, 28(1), 67-92. <https://doi.org/10.28997/ruefd.v0i11.1>

Silva, R., Abilleira, M., & Gradín, M. (2018). Educación emocional y expresión corporal: Tratamiento integral en educación infantil. *Trances. Revista De Transmisión Del Conocimiento Educativo Y De La Salud*, 10(2), 121-136. <https://doi.org/10.12795/ie.2018.i89.04>

Teixeira Héctor José, Arufe Giráldez, V., Abelairas Gómez, C., & Barcala Furelos, R. (2015). The influence of a structured physical education plan on preschool children's psychomotor development profiles. *Australasian Journal of Early Childhood*, 40(2), 68-77. <https://doi.org/10.1177/183693911504000209>

Terry Andrés, J. (2014). Análisis de la influencia de la metodología de la intervención psicomotriz sobre el desarrollo de las habilidades motrices en niños de

3 a 4 años. Universidad de Murcia. Murcia. <https://doi.org/10.5514/rmac.v1.i2.27099> Torres Luque Gema (2015). Enseñanza y Aprendizaje de la Educación Física en Educación Infantil. Madrid. Paraninfo. Vygotsky, L.S. (1979). El desarrollo de los procesos psicológicos superiores. Barcelona: Crítica. Wallon, H. (1969). Los orígenes del carácter en el niño. Buenos Aires: Lautaro. [Versión original: 1934] World Health Organization. (2019). Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. World Health Organization. <https://doi.org/10.26719/2016.22.5.350> Zubiatur González, M. (2005). Algunas consideraciones sobre la utilización del modelado en la adquisición de habilidades motrices en niños. Revista De Psicología Del Deporte, 14(1), 85-95. <https://doi.org/10.4321/s1578-84232013000200007> REVISTAS CIENTÍFICAS DE INTERÉS: Consulta aquí más de 200 revistas vinculadas a la Educación Física y la actividad física (Click aquí para darse de alta gratuitamente en la revista) Nota: Las referencias bibliográficas pueden modificarse anualmente o recomendarse en el aula nuevas referencias.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Didáctica da expresión corporal/652G01020

Xogos motores/652G01030

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías